

Տարեկան 10 ռուբ., վեց ամիսը՝ 6 ռուբ., երեք ամիսը՝ 3 ռ. 50 կոպ.,
ամբողջ (թիֆլիսում) 1 ռ., հատուկ 5 կ.:
Բաժանորդ են գրում «Թիֆլիսում» միմիայն խմբագրատանը:

Խմբագրությունը գտնվում է Թիֆլիս, Редакция «Норъ-Даръ»
կամ Tiflis, Rédaction «Nor-Dar»

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ից
մինչև 2-ը: Ցայտարարությունները ընդունում են ամեն լիզուկներով:
Ցայտարարությունները բաժին 2 կ., լիզուկների համար կրկնապատկվում:

«ԴՈՒՍՍԻԱ» ԱՐԱՅՈՒՄԱՐԱՅՈՒՄԸ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ապահովագրում է հաստատուն հիմունքներով
և ձեռնառու պայմաններով:

Գ Բ Ա Մ Ա Գ Լ Ո Ւ Խ Ն Ե Ր Ի Գ Է Պ Մ Մ Ա Հ Ո Ւ Ա Ն,

Գ Բ Ա Մ Ա Գ Լ Ո Ւ Խ Ն Ե Ր Ի Գ Է Պ Մ Մ Ե Բ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն,

Ա Յ Բ Ի Ն Ե Ր Ի Կ Ե Ն Ս Ա Թ Ո Շ Ա Կ Ն Ե Ր,

Օ Ժ Ի Տ Ն Ե Ր Ա Ղ Ջ Կ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր,

Թ Ո Շ Ա Կ Ն Ե Ր Ե Բ Ե Խ Ա Ն Ե Ր Ի Հ Ա Մ Ա Ր,

Ց Մ Ա Հ Ե Կ Ա Մ Ո Ւ Տ Ն Ե Ր.

Առ 1 յունիսի 1903 թ. ապահովագրում էր 80,224 անձ

164.941,617 ՐՈՒԲԼՈՒ:

Մանրամասնությունները Վարչություն մէջ (С.-Петербургъ, Морская, № 37), Բաժանմունքներին
ընդ, Թիֆլիս քաղաքում (Сергиевская ул., д. № 6) և գործակալների մոտ ԿԱՅՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՐՈՒ-
(102) 1ՈՐ ԲԱՅԱՔՆԵՐՈՒՄ.

1—1

ԲՈՒՄԱՐԱՅՈՒՄԻ

Առաջնորդող.—Քրիստոս յարեաւ ի
մեռելոց:
Ամենայն ինչ կատարեալ է...
Քրոնիկոն—Լուսբոր:
Մեղ գրում են. — Նոր-Նախիջևանից.
Առաջնորդող, Նուխիջևանից, Նուխիջևանից,
Նուխիջևանից:
Բաժնի յիշատակը յարգողներին:
Թուրքի կոնսուլներին:
Մամուլի շուրջը:
Թղթակցություններ.—Նամակ Գեր-
մանիայից.—Բերլին:
Մասնաճիւղներին:
Մի պտուղա Պարսկաստանում:
Բաղադրական.—Բաղադրական գոր-
ծեր: Սերբիա: Մակեդոնիա:
Ենթա-Գործի հետազոտություն:
Նամակներ խմբագրությունից:
Ենթա-Գործի պատասխաններ:
Ցեղեկական տոն:
Ցայտարարություններ:

Թիֆլիս, 4 ապրիլի 1903 թ.
ԲՐԻՍՏՈՍ ՑԱՐԵԱՆԻ Ի ՄԵՌԵԼՈՑ

Սուր, սրածուխ, ժանտախտ,
կոտորած մարդկային ցեղին այն-
քան խոշոր հարուածներ չեն տուել,
այնքան վնասներ չեն եղել և
նրան այն աստիճան չեն յիմար-
ցել, որքան տգիտությունը, նրա
մարդի ու խղճի վրայ անարգել
կերպով լծագործող խաւարը:
Մարդկության պատմության է-
ջերը լի են այդ այլանդակ հրէշի
շահատակություններով, և բռնաւոր
մարդու յաւիտենական դատապար-
տության կնիք կրող ստորաբարձ
դէպքերը ծնունդ են ամեն բան
աւերող, ամեն սրբություն պղծող
տգիտություն:

Հռովմէական պանտէյզմը (բազ-
մաստուածութիւնը) յունական պո-
լիտէյզմը, օձերի, կովորդիկու-
ների եղբայրական աստուածային
պաշտամունքները, բնութեան ան-
զուսպ տարերքների աստուածա-
ցումը դարեւր ասլոզ ու սերգոր-

ծող մարդկային տգիտութեան ան-
ջնջելի կոթողներն են: Միջնադար-
ական ինկվիզիցիան և առաջնադար-
ական ինկվիզիցիան անհարակ ու
սահմանափակ մարդի անարգ ար-
տագործություններն են, սրտիկ լիկել,
հարստահարել են նրա սրտիկ
միտքին, հոգին ու մարմինը, լծու-
նաւորել նրա կենսիկ և նրա գո-
յութիկը դարձրել իւր համար ա-
ւելորդ ու անտանելի մի բեռն:

Ամբողջ պատմության մէջ, ան-
յիշատակ ժամանակներից մինչև
վերջին օրերը դժուար է մատնա-
ցոյց անել մի ուրիշ դէպք, մի
ուրիշ իրողություն, ուր մարդկու-
թյան տգիտությունը, նախապաշա-
րուծներն ու սնտարիալաշտութեան
կապաններով կաշկանդուած միտքը
այնքան լծանքը գոյնբերող, այն-
քան հրէշային կերպարանքի տակ
կերան դային, որքան որ ապագայ
սերունդներն առաջ ներկայանում
է մի արդարեւ, մարդասիրութեան
ու անձնագոհութեան իդէալի
կեանքի դէմ կատարուած եղբեր-
գական դատաւարութիւնը, որքան
որ է Պրոգրեսիւսի անարգար ու ան-
խիղճ դատաստանը:

Գողերի ու աւաղանների շարքն
է գտնուած այն Անձը, որ իւր
ամբողջ կեանքում բարութիւն, հե-
զութիւն, հաւատարմութիւն էր
բարոյութ. կապանների, լիկանքի
ու տանջանքների է մատնուած
մի էակ, որի ամբողջ յանցանքն է
կեղծ ընկերակցութեան, եղբայրս-
րութեան, հաւատարմութեան սերմը
ցանկել ամբարիշտ մարդկութեան
խոպանացած սրտերի մէջ, ձաղ-
կուած, փշեայ պտակի է արժանա-
նում այն ճակատը, որ անկուն,
հպարտ անյողդող համարձակու-
թեամբ ամեն ժամ, ամեն,
բոլոր կերպերով է բարոյա-
կան սնանկութեան ու կեանքի մէջ
խեղդող մարդկութեան բոլոր

խաւերի մէջ. կատաղի ու մոլի
ամբողջ լեզու ու քաջալս է տա-
լիս այն անյանց մեղադարտին
որ բարիք, շուշ, կենդանութիւն
և կեանք էր միայն սփռուած իւր
չորս կողմը, որը վերջին պատա-
ռը, հազի շաղկէն ընկերոջ գո-
հեղու պատրաստակամութիւնն իւր
անձնական օրինակով էր ցոյց
տալիս: Ապրիլիս ու անսիրտ
մարդկութիւնը փակուած է իւր
աշխարհի անհար ճամբարութիւնը
շտեմնելու համար, խցում իւր
ակնանքները սիրտի և խաղաղու-
թեան աստուածային հոգիւն
ձայնը չսիրու համար, և ապակա-
նութեան տղմերի միջից դարե-
ւել զեղծած ու այլանդակած լծու-
նաւոր սրտի խորից «ի խաշ հան»
զգա, ի խաշ հան» աղաղակում:

Ո՛հ, որդիս! մոռնալով ինչ,
ինչպիսի խոր տգիտութիւն, որ-
քան ամբարշտութիւն ու ապե-
րակութիւն է պարունակուած այդ
կեղծ խաղը իւր մէջ, մի կողմը
անհուն ու անսահման բարութիւն,
մի կողմը—չարանելի վրէժ-
կեղծութիւն: Մարմնացած առա-
քիկութեան դէմ դազանաբարոյ
ներշնչումներ, ծայրայեղ մարդա-
սիրութեան դէմ—մարդկային սո-
րաքաղ ճաշիկներ, երկու ծայրա-
յեղութիւններ իրար են բախտում,
և մարդկութեան կեանքը հիմն ի
վեր բարեփոխող մեծ Վարդապե-
տը, աշխարհը յեղափոխող Աս-
տուածամարդը մեղքերի տակ ծան-
րաբեռնուած մարդկային աստեղի
կողմից դատաւարտուած է խաշի
անարդ մահուան:

Սե աշխարհի Տէրն այդ բոլորին
այդ ամբողջ լծանքութեան, ան-
արդարութեան ու անմարդասիրու-
թեան պատասխանում է միմիայն
անսահման համբերութեամբ: Ա-
նարգութեամբ, արեւնկալ մահա-
պարտներին հաւատարմացում ան-
մեղ Յիսուսը գերմարդկային նե-

ղողամտութեամբ իւր խաշի բարձ-
րութիւնից քաջակամեցում է. «Հայր,
ները դրանց, որովհետեւ չկրտսե,
թէ ինչ են գործում»:

Մոլեղանած մարդկութիւնը, իւր
մոլոր բայերին հաշի տալու անկա-
րող հընդունին իւր բոլոր դանու-
թեամբ ու ատելութեամբ կտրող
էր միայն մարդկային յաւիտենա-
կան Բարեբարի, աշխարհ կառա-
վարող Անտարանի մեծ հիմնա-
դիր մարմինը միայն մոռցնել, իսկ
նրա հոգին, կենսատու մտքերը,
աստուածաշնչաբարոյները, հեթա-
նոսութեան մահացոյցից աղգեցու-
թեան տակ անբարոյականացած
ու հոգեպէս քայքայուած մարդ-
կութիւնը դէպի լոյս, դէպի կե-
դանութիւն, դէպի երջանկութիւն
առաջնորդող վարդապետութիւնը
չէր կարող մոռցնել, անհնաւա-
նել, որը, արդէն գտնելով իւր
համար պարարտ հող, աճում,
բողբոջում և տարածում էր ի
միլիւն աշխարհի: Իւր մահուամբ
նա յաղթանակեց մարդկանց միտքն
ու հոգին ստեղծեց ընդհանրե-
ղէմ, և իւր արեամբ նուիրադու-
րեց իր օրը—Քրիստոսութեան
հովանու տակ ապաստանող աղգե-
րի համար դարձրեց նրան յոյսի
ու փրկութեան խաղիս, որ է
«Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց»
աստուածային աւետար:

Ճամբարութիւնը միշտ խաշում
է, ուրեմն և միշտ սէտք է յարու-
թիւն առնել:

Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց:

Հատուկ տոններից յետոյ «Նոր-
Դար»-ի առաջնիկայ համարը լոյս
կընծայի ապրիլի 11-ին, ուրախ:

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԻՆՉ ԿԱՏԱՐԵԱՆ Է...

Ծանր էր այն խաշը, որ Յիսուս իւր
ուսերի վրայ բարձած կրօն էր դէպի
Գողգոթայի արեւանակ բարձուցը:
Ծանր էր խաշը, որովհետեւ նրա մէջ
էր ամբողջութեամբ աշխարհի վրայ,
մարդկանց սրտերում դարձրեց ի վեր
կրօնապաշտութեան կեղծում ու ապականու-
թիւնը: Եւ աստուծ էր անմեղ Նահա-
տակ իւր դժբաղ բեռը—մարդկային
մեղքալի հոգին և անստաւոր սիրտը
—Գողգոթայի վրէժի իւր սուր արեւ-
նակ լուսնալուսն...

Եւ երբեք տարի շարունակ խաշա-
սիրտ Պողոստինի աւագոտ անապատ-
ներում մարդկանց սրտերում սիրտ
սերմեր սերմանելու դէպի ընկածը, աղ-
քաւոր, սեղան, դէպի մարդն ընդհան-
րապէս: Ոչ միայն այդպէս, այլ նա
իւր արժանիքի մասին գաղափարը կոր-
ցած և անբան անասուններին հաւա-
նաբար մարդուն, իւր եղբայր, Աստու-
ծոյ որդի, երկնաբաղաճացի կոչեց, ո-
րով ընկած մարդկութեան կաշկան-
դուած միտքն ու հոգին թեւաւորեց և
նրա հոգու աշխարհ առաջ միջև այդ
ժամանակ անմահութիւն հեռանկարն
բաց արեց:

Եւ ինչ ստացաւ նա մեղանից այն
ամենի փոխարէն. խաշ միայն...
Երբ այդ խաշի բարձրութիւնից Յի-
սուս իւր զոհակալ տանջանքները մո-

ռացած՝ վերջին անգամ մի հայեացք
ձգեց իւր անցած ճանապարհի վրայ,
երկու իրարու հակառակ ծայրահեղ
երկայէի հոգեւոր պետն իւր ծերակոյտով:
Նրան «ի խաշ հան, ի խաշ հան» էր
գոռում աշխարհափախ խաւար ամբարը,
որը մարդի և գաղափարի որոշ հայե-
ցակէտ շունենալով հոգմացոյցի նման
ննթակալ է անվերջ տարութեան լիզու-
նները: Նրանից ցիր ու ցան էին եղել
իւր սիրելի աշակերտները, որոնք ուսա-
յալ երջումն էին արեւ մինչև մահ չը-
բաժանուել նրանից: Վերջապէս նրան
մատնել էր իւր ձեռնասուն հարազատ
աշակերտը՝ արժաւ փայլեց կրօնացած:

Ամենայն ինչ կատարեալ է. Յիսուս
իւր օտնների տակին բարձրացող խա-
ւարից բարձր, երկնքի խաղաղութեան
մէջ արդէն տեսնում էր նոր կեանքի,
նոր արշալուսի շիթեր, որոնք զոգա-
բար անձերի նման պատրաստ էին ին-
չեղ, ծարաւատալ երկնքը—մարդկանց
մարդի և գաղափարների ամալի դաշ-
տերը ուղղութեամբ...

Ամենայն ինչ կատարեալ էր, որով-
հետեւ արդէն զարկել էր խաւարի թա-
գաւորութեան ժամը և բռնութիւնը,
կրպիտ ոյծ տեղի էր առնում ճամբ-
արութեան և եղբայրութեան խաղաղա-
նէր գաղափարներ:

Ծանր և դժուատար է, քրիստո-
նայ եղբայրներ, այն խաշը որ մենք
չապկած ընթանում ենք մեր մեծ
Ուսուցչի շաղկապ հոգու ու ջուր արհա-
մարկելով: Մակայն նա կթնթեւանայ մեր
ուսերի վրայ, երբ մենք ետակաւու-
թեան, անսահման ստոր կըքերով յղ-
փայցած մարմնի կուտը քայքայող կեղծ
մարդկանցից բարձր կանգնած՝ հեղ
ու խոնարհ արտաքինի հոտ միացնենք
մեր մէջ ամեն յանցանք ներող, ամեն
վրէժ համբերութեամբ տանող, գաղա-
փարի համար մինչև իսկ խաշ բարձ-
րացող քրիստոնէական վեճ հոգու ըս-
կըրուցը: Եւ այն ժամանակ, այն միայն
այն ժամանակ մենք իրարուց կուտե-
նանք մեր Տիրոջ հետ կրկնելու: Ամե-
նայն ինչ կատարեալ է...:

Տիգրան Վարդանան

Ապրիլի 1-ից «Նոր-Դար»-ին
բաժանողը գրողը վճարում է
8 ռուբլի:

ԳՐՈՆԻԿՈՆ

«Կաւկազ»-ի մէջ ապուած է հետե-
ւալը. «Սե ծովը նահանգի Սոչի առա-
նում մարտի 17-ին, գիշերը, մեռաւ
կալանաւորների առաջին մէջ «Յիսուս
տա» գիւղի մի ընտանիք՝ Սվետլանա
գիւղ, որը կալանաւորուած էր նախորդ
օրը արքայ զորութեան մէջ: Գաւառա-
մասի կառավարիչը և շրջանի բժիշկը
քննեցին դիակը, և բժիշկը որոշեց,
որ մահն առաջացել է արեւցոյթիւ-
նից: Օրուայ ժամը 12-ի մօտեցրը, մի
ամբողջ, բարկացած մօտ հարեւր հո-
գուց (որոնց թիւը կային շատ ար-
բաններ), կանգնեցրեց Սվետլանայի
դիակը, որ տանում էին կալանաւոր-
ների անից, շրջանի բժիշկի կազա-
ւորութեամբ, կարելու համար, և յայտ-
նեց այդպիսի կեղծ Սոչի գաւառացի-
տին, թէ վախճում է, որ Սվետլանա
գիւղին թաղեն առանց նրա գիւղի

կտրելու, որովհետև նրան սպանել են ոստիկանները կայանաւորների տան մէջ: Չնայելով այն յորդորներին ու բացատրութիւններին, որ առանց դիմելու կտրուի թաղումը չի կարող լինել, — ամբողջ վայելքը դէպքի կայանաւորների տունը, շարքեց ստիկաններին, կատարուեց քարերով կայանաւորների տան թոյլ կողմերին ու զանքեր և ազատեց յետոյ ձերբակալութեանը: Եւստիպիոսը քարերով մէկը դիպաւ գլուխը և ձերբակալութեանը, մի ուրիշը — Փոթոյ գիւղի պարտէիկի վրէժն: Ինչ որ տեսնուեց իսկապէս, Վրայ հասած զորախումբը յորեք ամբողջութեամբ կտրուեց և առկա զանաւորները իրենց թագաւորներին միայն 8 հոգի անկարող կալանաւորներ: Բոլորները կտրուեցին Սկիւտարիկի վրէժնով, որից բացառուեց, որ նրա մահն իսկապէս առաջացել է ծեծիկ, որ տուել են նրան ձերբակալելու, իսկ աղբարկող թուրքաւորները նշաններ չեն գտնուած: Յաւանքով օստիկանները յանձնուեցին և զատիկ ինչ ինչ: Ինչ վերաբերում է այն բանին, թէ որ աստիճան յանցարար է գտնուած, որի իրաւաստեթեան տակ է գտնուած կալանաւորների տունը, նմանապէս և թէ որքան մեղաւոր է միջնորդները դիմել քննող բժիշկը, այդ բանը կորցուի քննութիւնից յետոյ, որն արդէն կատարուեց է եկատիւնը, որովհետեւ նրանցական դատարանի պրոկուրորի անձնական մասնակցութեամբ, իսկ մինչև այդ վերաբերող պաշտօնական անձեր հետեցած են պաշտօնից, նմանապէս պատահականութեան կենդանիութեան ամբողջը նրանք, որոնք տմենից աւելի յանցարար են իրենց կատարած անկարգութիւններն և իրենց ձեռքով կորած դատաստանի համար:

— Զորքայաւորի, ապրիլի 9 ին, Թիֆլիսում, Դիւրբուրի ձիարշաւների գաշտում սկսուեց են գարնանային սովորական ձիարշաւները պետական ձիարշաւներից: Դիւրբուրի վարչութեան և կովկասեան ձիարշաւների խորհուրդի ղեկավարները միջնակները ստանալ ցանկացողների համար:

Գլխաւորը Սոսոմալու ձիարշաւների յիշատակին մայրաքաղաքում ապրիլի 26 ին բացուեց այդպիսի ցանկացողների մասնակցելու համար Գովկասի յայտագրողներից ոմանք ուղարկուեցին իրենց էքսպոնատները Գովկասի գլխաւոր տնտեսական ընկերութեան աշխատակցութեամբ:

— Գովկասի բժշկական ընկերութիւնը մտադրել է քաղաքային խորհուրդների քննութեան ենթարկելու կովկասեան բժշկներին 1902 թուի համաժողովին այն որոշումները, որոնք վերաբերում են քաղաքների բարեկարգութեանը բժշկականութեան և առողջապահութեան տնտեսական:

— Ընտանապարհային, երկաթուղու ծառայողների և առհասարակ երկաթուղու գնացքների դէմ յանձնա կրկնուող շարագործութեանց դէմ առնելու համար, ճանապարհների հայրդրականութեան միջնորդներին խնդրել է մշակում մի քանի երկաթուղային ծառայողներին ոստիկանական իրաւունքներ տալու մասին:

— Երկաթուղու ծառայողների միջնակները կանգնեցին իրենց շնորհակալութեանը քաղաքային համար, մի շարք բարեկարգութիւններ է մտքել այնտեղ բնակարանների մէջ և կոտորների համար: Բացի սրանից նստեցութեան և ժեղքմանը սկսեց շինուած են հիւրանոցներ ոչ թանկ գինով:

— Թիֆլիսի վաճառական Ռոզեն ֆելդ, որ իրաւունք է ստացել Եւրասիաց ճանապարհային գիծ անցկացնելու, Քալու, Իդ. — ի տակ, ծախել է իւր այդ իրաւունքն ուրիշին:

— Գովկասի շրջանի գլխաւորական դատարանի ապրիլի 14-ին Գանձակում քննելու է Հասան-Ալի Թալի-օղլու գործը, որը մեղադրուեց է ոստիկանական պահուստների սպանութեան համար:

մեանի մահուան տաճարային տարեկան յիշատակը: Մարտի 23 ին, կիւրակի օրը քաղաքիս ու լուստորի ծննդեցում տեղիս թատերաւիճակի զբաղմունքական ընկերութեան խնդրանք հոգեհանգիստ կատարուեց նրա համար: Խաչ. քաշ. Զարիքեան մի քանի խօսք նուիրեց հանգուցեալ անդուգական զբաղմունքի յիշատակին: Նոյն օրն, երեկոյան, թատերում ներկայացուեց «Ալի և Նախապաշարմունք» կոմիկիան: Թատերի Փոյնը զարգարուած էր զերառանի բազմատեսակ նկարներով, թէ իսկական և թէ գանգալան դերերի մէջ: Կային և նրա սեպհական նկարները, նկարներ մօտ ի ցոյց էին դրուած և Ալիսեանի ժամանակաւոր մնացած ֆիլմերից շատերը: Առանձնապէս հատարակութեան ուղի էին գրաւուած արծաթեղէն և ոսկեղէն այն գնահատելի ընծաները, որ դանդաղան տեղերում և գնահատելի ժամանակաւոր ստացած է եղել նկարչ-դերասաններ: Թատերում ծախուեց էին և գերատեսնի պատկերներ: Ներկայացումից առաջ թատերաւիճակի ընկերութեան նախագահ պ. Դէրբու Զուրաբը բնից ստեղծեց կակերտեց իրենց տեղերը: Թատերում մասնաւոր Զատուրացուց վարձագործը և հասարակութեան ուղիք յափշտակեց մի գեղանի կենդանի պատկեր: Բեմի մէջ անդուծ դրուած էր Արամեանի կիսարձանը շրջապատած ծաղիկներով: Իսկ կայանակցած կիսարձանի յետք ծաղիկներով պատկեր էր դրուած դերասանի հանձնարելով: Իսկ դիմացը կանգնած էր մի այլ օրիւր, որ յետոյ դառնալով դէպի կիսարձանը մի ձեռն նուիրեց նրան: Թատերը լիքն էր հաւարակութեամբ:

ԱՍԻԱՅԱՐԻՑ. — Մօտ երեք շաբաթ է, որ մեր եկեղեցու խմբի արական ձայններից մի քանիսը, այն է հասակաւոր պիմակալները եկեղեցու շինութեան շնորհիւ իրենց մի քանի «խնդր» ընկերներին խորհուրդներին, որոնք երկրանկարութիւն են համարում եկեղեցու երգելու Այծի խմբի պակասը լրացուեց է 10—15 գործակատարների մասնակցութեամբ, որոնք օրինակելի աշակերտութիւն են ցոյց տալիս գործին: Վերաբերելիքը հասակի արդէն երգելու են:

ՆՈՒՌՈՒՑ. — Այս օրը թրքարակ Դահնա գիւղում սպանուած են երկու եղբայր այն բանի համար, որ նրանք իրենց ուսմանը պայմաններ հետ միասին զինուորում էին անասուններին կնիք խնդրել:

— Ծաղկազարդի կիրակի օրը տեղիս ու Միստ եկեղեցում պատարագին առաջին տեղում երգեց պ. Ա. Տէր-Առաքելեան պատրաստած քառամասին խումբը, որին մասնակցում էին բաւական թուով օրիորդներ և երիտասարդներ: Առաջին փորձն առանց թերութիւնների չէր: Լուսն ենք, որ խմբապետը զիտարութիւն ունի կոնցերտներ տալու:

ՂԱԶԱՐԻՑ. — Մեր գաւառում մալեան (Ներմ ու տեղ) և մոռակը ոչ մի ժամանակ այնքան մեծ չափերով չի եղել յայտնուած, որպէս այս տարին Այն գիւղերը, ուր այդ հիւանդութեան մասին գաղափար անգամ չեն ունեցել, այս տարին մեծ քանակութեամբ զօհեր տուին: Խաչմառակ, Ռէվալու, Լալի և մասնաւոր Աղուրի լալ գիւղերն անհամեմատ շատ մահուանցին այդ հիւանդութիւնից: Ուղուրից արւմ էր մի տուն համարեա անվառ չմնաց: Նրան ջնցեալները մահացուցաւ, մահուան պատճառները, չնչին բացառութեամբ, չեղած ու տեղի են գրուած: Այդ բոլորի պատճառը վերաբերում են բնական ցանքերին, որոնք չորս տարուց մի վեր սկսուեցին և շաղախում և հետզհետէ շատանալով այս տարին 25 վերատաշակ երկայնութեամբ տարածութիւն էին գրաւում: Ղազարի քաղաքի մինչև ակալու:

«Նոր-Դար» ի № 48-ում գրուած էր թէ Թիֆլիսում գլխաւոր անձերի ժողով է լինելու չալովիկ ցանքերը կանոնաւորելու և դրանից առաջացած մահ:

լեռնաւոր արմատախիլ անեղա համար ցանկալի կրկնէր, որ այդ ժողովը մեր գաւառը ևս աչքի առաջ ունենար: Թէև մեր հոր գաւառագետի առաջին գործը բնական ցանքերի արգելումն եղաւ, բայց հասկանալի առաջացող մոծակներն երկի դեմ մի քանի սերունդ պիտի առաջ տանէ իրենց գործը մեր գաւառում, իսկ դրանց գործն ուղղակի իրենց թոյնով ջերմ ու տեղի պատուաստելն է մարդկանց մարմնի վրայ:

ԵՆԵՆԻՑ (Թիֆլ. գաւ.). — Մարտի 22-ին տեղիս ու Աստուածածին եկեղեցում պատարագից յետոյ հոգեհանգիստ կատարուեց 25 տարի տառնից առաջ այս եկեղեցին հիմնող իշխանի Բէհրութեանը համար: Ներկայ էր գիւղի ամբողջ հասարակութիւնն իւր տանուէրի հետ: Երեսնամեայ իշխանի մի գաւառական խօսք, որի մէջ յայտնեց, թէ իշխանուէրի Կատարին Աղուրիսեան և իշխ. Ալեքսանդր Բէհրութեանը որոշել են գիւղում բաց անել լուսաւորութեան միջնորդութեան իրաւաստեթեան տակ մի դպրոց, որի համար առաջինը նուիրում է մի գետին մօտ 200 քառ. սա. մէջ տարածութեամբ իւր մի շէնքով, իսկ երկրորդը նուիրում է 1500 ք. դպրոցի շէնքը կանոնաւորելու համար, իսկ իշխաններ Ալ. Յովհաննիսեան և Ալ. Ալեքսանդրեան, Գր. Նիկողոսեանի և Գր. Յովհաննիսեանի ժառանգները Բէհրութեանը յանձն են առել կեկեղեցու աղբիւսայ յատարի վերաշինելու և լրացնել կեկեղեցու մի քանի թերութիւնները: Իշխ. Կատարին Բէհրութեան, որը ներկայ էր հոգեհանգիստին, նուիրեց եկեղեցուն թուական մի գեղեցիկ վարպետի Գիւրգիսիցի էլ տիկ. Սոփիա նուիրեց մի գեղեցիկ բրոնզեայ ջահ:

ԲԱՓՖՈՒ ՅԻՇԱՆԱԿԻ ՅԱՐԿՈՂՆԵՐԻՆ
(Նամակ խմբագրութեան)

Ում որոշում երախտագրութեան զգացումը կայ դէպի Բաֆֆին, նա պիտի է օգնէ մեզ մեր ձեռնադրութեան մէջ: Ամենատալի Բաֆֆու ծննդավայր՝ Սալմոստի Փայաշուկ գիւղը (Գարուկաստանում) այս բանի երրորդ տարին է, որ մի ակնթիւից կարծաւանդ էլ է զրկուել. 150 — 300 դժբախտ երեխաներ մնացել են դուրսը. ժողովուրդը ոչ չուէր ուսումնաբան պահելու, դժուարանում է ամենաշինել գումարով ուսուցիչ վարձել, ինչպէս և Սալմոստի համարեա բոլոր գիւղացիները:

Մեր երկսեռ կանոնաւոր դպրոցը բաւական համար, տարեկան ծախս է պահանջում մի հազար ռուբլի: Սրանով դիմում են Բաֆֆու անմահ յիշատակը յարգողներին. ով ինչ կարող է, թող այդ մեզ՝ այս արժանի գործը գլուխ բերելու համար: Եթէ երեք միլիոն հայերիս մէջ գտնուի մի հազար մարդ, որոնք մի մի ռուբլի տալու լինին (մի-մի ռուբլի! — ինչ բան է, —) զպրօքը առաջիկայ սեպտեմբերից պատրաստ կլինի:

Հայեր, դուք այդ դպրոցը կառուցանելով, միևնույն ժամանակ մի փառաւոր արձան կանգնեցրած կլինէք Բաֆֆու արժանի յիշատակին՝ իւր ծննդավայրում: Հետագայէք:

Փող կարելի է ուղարկել Թաւրիզ կողմ, Թումանյանների կանտորի հասցէին (Тавризь контора Бр. Туманянц).

Ի դիմաց յանձնարի ժողովի՝
ՎԱՃԱՆՏ Տէր-Արքայապետին

Թաւրիզ, 22 մարտի
Յ. Գ. Խոյրում է ուրիշ լրագրութիւններից՝ այս երկրորդը արտատպել:

ԹՈՒՌԻՑԻԿ ԳԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վերջին ժամանակներս «Նոր-Դար»-ն արժանաւոր էր մեր հոգեւոր պարտութիւնների մէջ մի ընդհանուր պիտուծ, իւրաքանչիւր վարչութեան կամ իշխանութեան համար օրէնք ու կանոններ ունենալու կարեւորութիւնը, մի գործ,

որ վաղուց պէտք է մտածած լինէին իրենք, մեր հոգեւոր իշխանաւորները: Մինչդեռ այդ խնդրին արժարժողները դարձեալ աշխարհականներն են:

Արդարեւ, իսկապէս ինչ են ներկայացնում մեր հոգեւոր իշխանութիւնները: Համարեա թէ բարեխոնան խառնակութիւն: Մեր օրնուրը, մեր կոնսիստորներն, ի հարկէ, կառավարում են Պաշտօնիայի յօդուածներով. բայց այդ յօդուածները շատ քիչ են և եղածներն էլ գնահատեալ ժամանակներում զանազան բացատրութիւններ են ստացել թէ կառավարութեան և թէ հոգեւորականների կողմից: Բայց դրանից, մեր ունեւոր եկեղեցական օրէնքներ, կանոններ, հրահանգներ, որոնք անհրաժեշտաբար գործ են դրուած համարեա ամենայն օր: Արդ ունի որոշող մի ընդհանուր օրինակը կամ ժողովաւոր, որի մէջ ի մի հաւաքուած լինի այդ ամենը: Ի հարկէ ոչ: Միևնույն բանը պէտք է անել կոնսիստորների մասին: Եւ այդ պատճառով սինոդի կամ կոնսիստորի իւրաքանչիւր նոր անգամ ստիպում է, եթէ ուղում է բարեխոնակ լինել, ուսումնասիրել, գտնել թե ինչպիսի աշխարհական լուրեր հին գործերը և իւր յիշողութեան մէջ ամբարձր ամեն մի գործ, ամեն մի հատուկ կտոր բացատրութիւն: Անելի վատ են սահմանուած մեր հոգեւոր կառավարութիւնների գործերը, որովհետեւ օրէնքով այդ կառավարութիւններին ոչ մի ինքնուրոյն գործունեութիւն չաւարտուած չլինելով, դրանք ծառայում են որպէս մի մի տեղեկատու մարմին (справочное бюро) և մի հասարակ գործակալ, մի աւագ քահանայ սուրբ իրաւունքներ ունի, քան թէ մեր հոգեւոր կառավարութիւնները: Չատ անգամ հոգեւոր կառավարութիւններին նոյն իսկ իրաւունք չեն տալիս պատկեր հրաման տալու ազգակցութեան եւ օրհնորդ և խնամական հիւնդերորդ աստիճանի չհաստեթեան. մի հանդամանք, որ պրտաւոր կոնդակով թոյլատրած է վերահսկա ճալարպետը և որից օգտուում են քահանայք, երբ հոգեւոր կառավարութիւն չկայ այդտեղ:

Անելի ևս վատթար դրութեան մէջ են մեր փոխանորդները. նրանց համար ոչ օրէնք կայ, ոչ կանոն, ոչ հրահանգ, եւ սրա հետեւանքն այն է լինում, որ մեր փոխանորդները կամ յայտնուած ստիպում են տեղական քահանաների բեռանին նայել և յաճախ խորհուրդներ զոհ գնալ:

Մեղաւորեմ, ինչպէս քանիցս չեղան է «Նոր-Դար» ի իրաւունքի և պարտաւորութեանց ուսմանը որոշուած չէ:

Ռոճիկ խնդրեմ, որ յարուցել է «Նոր-Դար»-ը նոյնպէս ուղարկութեան արժանի խնդիր է: Հոգեւոր կառավարութեան անդամները, մասնաւոր գլխաւորապէս, ծանրաբեռնուած են գործերով և գոնէ շարաքական երեք օր պարտական են առաւօտեան ժամը 10—12 ատրի, աշխատել: Թէթէտ ճըշմարիտ է, շատ տեղեր կարելի չէ լինում շարաքական 3 օր կորցնելու, բայց և այնպէս հօ երկու օր կորցնում են: Ինչ են ստանում դրա համար: Եւ ոչինչ: Գործաւորները ստանում են չնչին առճիկ, իսկ նրանց օգնական գրագիրներն ամսական 5—10 ռուբլի: Եւ գործերի բոլոր ծանրութիւնն ընկած է նրանց վրայ: Անցանալները «Նոր-Դար» ում կարկայցիք, որ նոր-նախիջանի 5. կառավարութեան գործաւորներ, 30—40 տարուայ աշխատութիւնից յետոյ հեռացել է գործից և 15 ր. ամսական թոշակ է ստացել: Լաւ է թէ այդ գործաւոր քահանայ է և ապրուստի ուրիշ մի միջոց էլ ունի, հազաւ թէ դա աշխարհական լինի: Եւ դա դեռ, եթէ չենք սխալուեմ, բացառիկ երեւոյթ է մեր կեսերի մէջ, որ 5. կառավարութեան գործաւորներ թոշակ է ստանում:

Թոշակի խնդրեմ, ի հարկէ, որքան կարեւոր, նոյնքան էլ ծանր խնդիր է. բայց կարելի է ծանր խնդիր թողնել այդ: Առնենք մեր եկեղեցիները. Խոսում ենք քահանայից ապահովութեան մասին: Բայց ոչ օր չէ խօսում տեղա-

ցունների բացարձակ անապահով վիճակի վրայ: Բահանան թէ չաւատ իւր կառուած ունի, որ գործ չպատահի, գոնէ «Երեւոյթ» կայ: Իսկ տիրացուն ինչ ունի. ոչինչ — ոչ ունի և ոչ եկամուտ: Պատահում են ամիսներ, երբ նա ոչ մի կապէլ չի ստանում, իսկ ընտանիքն ապրել է ուղում, գոնէ չոր հաց ու մի բաժակ ջուր կուղէ: Եւ այդ տիրացունները տարիներ շարունակ ծառայում են եկեղեցուն, ծերութիւն են, անկարող են լինում աշխատելու: Ինչով են ապրում երանք... Եւ մենք գործանում ենք, որ մեր տիրացունների շարքը լցուեմ է անհար, անպէտք լինելով իրենցով... Երկրից մէկը, կամ մեկ տիրացունը հարկաւոր են, կամ ոչ: Եթէ հարկաւոր են, ապա պիտի տանք, որ բացարձակապէս ոչինչ ստանաւ չէ դրանց օրակը բարձրացնելու համար: Դո ամեն տիրացու կարող է քահանայ լինել, իսկ քահանայ լինելու ձգտող տիրացուններն ոչ մի իրաւունք չունենք մեղադրելու, թէ պէտք դա շատ ու շատ ոչ-ցանկալի բան լինի:

ՄԱՍՈՒԼԵՆՈՒՐԸ

«Вестн. Трезв.»-ի մէջ ռուս քաղաքիչ հայր Գ. Պետրով օրս է ընծայել մի աւարտական լեհացու հետաւոր ունեցած մի խօսակցութիւնը:

— Եւ ձեզ հետ ուղում եմ խօսել բոլորովն ապագայ — ասել է լեհեր — Թոմսեկը չեմ սիրում, կամ, աւելի ճիշտ ասած, չեմ սիրում, և ստաթիկ սիրում եմ: Երբ լեհեր եմ հայրենիքիս դառն անցան և ապագայի վերաբերմամբ չեմ անհետ ծրագրական ոչ մի յոյս, — ասում է լեհական լեհ, և այդ գաղութները մի տեսակ զուգորդում է ուսանական անուանման: Բայց եւ ձեզ ուսանելիք, չեմ մեղաքրում հայրենիքիս զբաղող անցանի համար: Մենք, լեհեր երբ մեղաքրում այդ բանում: Դուք, ռուսները միայն երբ այն սիրել, որքան մենք, մեր իսկ պատճառով, գաղութները ու վերաբերութեանը: Անշուշտ, դուք հաւանում էք, որ ոչ միայն երեխան, հազաւ նոյն իսկ հասակաւորները ստանում են այն անդի վրայ, որ լեհերը վերաբերուել են: Այս պատճառով, ռուս մարդու հանգիստ ժամանակ, ակամայ գրագումները գրաւում են, ակամայ միւս կողմից իսկոյն միտքս է գալիս, որ եւ ոչ միայն լեհ եմ, այլ և սլաւոն եմ, աւելի շուտ սլաւոն, քան լեհ, և սլաւոնները կարող են զոյգութիւն ունենալ, իսկապէս իրենց գոյութիւնը պահպանել, երբ կըլաւմին կըլաւմին կը միւրթիւն, և եւ համարում են, որ սլաւոնական ապագան կայանում է Թոմսեկի հետ միասին: Այդ կողմից եւ սիրում եմ Թոմսեկի մինչև անգամ հաւաքանում եմ նրա մեծութեամբ և բոլոր սրտով ցանկանում եմ նրան բարեխոնակ լինելու:

Լեհաստանի մասին, իբրեւ առանձին տմբողջութեան մասին — յիշատարթիւն է մտածել, և նա ինչպէս կարող է մեզի Թոմսեկի հետ: Այդ փաստ է, ինչպէս նաև փաստ է ստաթիկ սրտով մարդի մասնաւոր իրաւունքները: Երբ Երբ, թէ դուք մէկին ստաթիկ սիրում էք, նրան վեր էք դառնում ձեր կեանքից էլ և ձեր հարաւորութիւնից: Եւ պատրաստ էք նրա բարօրութեանը գոհել: Նոյն իսկ ձեր անձնական երջանկութիւնը, մինչև անգամ ձեզ կորուկարող անել տալու: Եւ յայտնաւոր այդ միայն երկարատեւ, առաւապացի հիւանդութիւնից յետոյ մեղաքրում է: Դուք յայդ էք լինում, համարում էք իշխող, փնտում էք ձեր մեղքը, այդ բոլորով մէկ տեղ նա մեղած է, նա անկեղան է, կըրթէ էլ չի կարող գրեգումները վեր կենալ: Դուք նրա իշխողութեանը կարող էք միշտ անմոռաց պահել, սակայն վերահսկողութեանը: — Դուք ուժերից վեր էք նրա հետ պէտք է ամեն հաշիւ վերջացած համարել և աշխատել առանց նրան վերահսկողութեան կենտրոն մէջ: Այդպիսի մի թանկագին, անկեղ մեղաքրում է մեզ: Լեհացիներն համար մեր հայրենքը, Լեհաստանը, վերջնական նրան իբրեւ բազալական մի տնտեսութիւն: Եւ մեղաքրում ստաթիկ է այդ: անկարելի լինելու շարի ծանր է, բայց և այնպէս իրողութիւն է: Գաղութի է: Եւ միայն կարելի է, այդ պէտք է արել: Եւ սակայն շարաքան, լուստեան լեհ լեհերը մէկին, այդ արդէն խնդրութիւն է, աւելի կանոն — լաւ է... աւելացնում եմ, — այդ յանցանք է ցեղակից ազգութեան դէմ: Լեհ ազգի ապագան — սլաւոնական քաղաքակրթական սերը միւրթեան մէջ է, իսկ մասնաւորապէս ռուս մարդկի հետ միասին: Այդ, եւ այդպիսի, դուք ռուսները մեզ օգնելու պէտք է համարել: Եւ ունեցում դուք չունեք վերաբերմանը: Եւ կարելի է մեզ գիւրդել և մեզ մոտենալ և մեծահոգութեամբ ձեռք կարկառել մեզ:

ԹԵՂԵԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆՈՒՐԸ
(«Նոր-Դար»-ի թղթակցից)

ՈՒՍՄԱՆ ՀԱՐՑԻՐ
II.

ԲՈՂՈՒՆ. — 5 ապրիլի (ն. ա.). — Դրպ.

դից հետագայում են «Септ. Нов.» թերթին, եղել է կառավարութեան այն կարգադրութիւնը, որով բոլոր գործակաւորներին, լազիկներին, անային սպասարկներին, և այլն, բաժանուելու են մասնաւոր նրանց համար պատրաստուած գործողներ, որոնց մէջ տարած են նաև տէրերի լուսանկարչական պատկերները: Այդ դասերի բոլոր ծառայողները բողոքում են միջնորդութեան այդ կարգադրութեան դէմ, սակայն, վերջինս ոչ մի կարեւորութիւն չէ տալիս այդ բողոքներին, որոնց դէմ էին դրում նաև կառավարական մի քանի օրգանները: Հենց այդ պատճառով փոփոխութիւն անկարգութիւնների ժամանակ ամբողջ յարձակում գործեց յետագիւմական «Мале Новине» լրագրի խմբագրատան վրայ, որտեղից յափշտակելով այդ լրագրի բոլոր համարները այրում են փողոցում: Այդ խառնակութիւնների ժամանակ երկու հոգի մեռել և տասն հոգի չափ են վիրաւորուել են: Խուճովութիւնների մասնակցելիս են եղել նաև սերը ուսանողները: 100 հոգու չափ ձերբակալուած են:

ՄԱԿԵԳՈՒՆԿԱՆ — Մակեդոնական յեղափոխական կոմիտեաների պարագլուխներին մինչև—Բաղն, որ մեծ ժողովրդականութիւն է վայելում Բուլղարիայում, «Franc. Zeitung» թերթի Սոֆիայի թղթակցին իւր և իւր համախոհների անունից հաղորդել է հետևեալը:

«Մեր բոլոր ցանկութիւնները կարելի է ամփոփել այսպէս. Մակեդոնական տալ թիւրք փաշաներից անկախ կառավարութիւն: Եւրոպայում մեղ վերագրում են Բուլղարիային միանալու ձգտումներ. սակայն, այդ չինքնու միտք է: Այդպիսի մի փութեան մասին մենք լսել անգամ չենք ցանկանում: Մակեդոնական պէտք է ունենայ իւր սեփական կառավարութիւնը առանց բալկանեան այս կամ այն պետութեան հետ կապակցութիւն ունենալու: Եւրոպայում գիշտականութիւնը շարունակական պլան դրում, թէ Մակեդոնիային սեփական կառավարութիւն տրուած ժամանակ, նրա բուլղար, սերը, յոյն, վալախ բնակիչները միմիանց կուտան,—այդ ևս բողոքով են անհիմն է: Այլ և այլ աղգովութիւնների պատկանող ժակեդոնացիները շատ հանգիստ կերպով կարող են ապրել ու իրարու հասկանալ:»

ՆՈՐ-ԴԱՐ, Ի ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԽՈՐՈՑԸ ՀԵՌԱԳՐԵՐԻ ԳՈՐԾԱԳՆԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ

4. ՊԱՆԻՍ.—Գրատվածք մինչև այժմ դեռ ևս պաշտօնապէս չի հայտնուած ուսանողների ցանկում:

Կատարելի չըլածում ընդհարում է տեղի ունեցել ռեզիդենտի մի գործարարի և 75 հոգուց բաղկացած բուլղարական մի հրոսակաւների միջև: Հրոսակաւներն յայտնուել է իրանիստ Բուլղարիայի սպանուած է 4 հոգի:

Սերբիայի ղեկավարի առաջադրութիւններն արտաքին գործերի միջնորդը պատասխանեց, թէ ոչ մի հիմք չկայ երկրի կրելու, որ արանացիները յարձակում գործեն սերբիական ռազմանի վրայ:

ՍՈՖԻԱ.—Գիտակ չըլածանքում հաւատացնում են, որ զինուորական միջնորդ տրի հրաժարականի մասին լուրերը ճիշտ չեն: Զինուորական միջնորդը մեկնել է Ֆրիդլանդէ իշխանին գեկուցանելու, որ աղագային ժողովը չի ընդունել այն օրինագիծը, որով վերատեսչի պաշտօն է հիմնուում գեներալ Պապրիկովի համար:

Գեներալ Յոնկեր դեռ ևս ապառ չի արձակուում, իսկ գնդապետ Եանկովն արձակուած է:

ՄՈՍԿՈՎԱ.—Ապրիլի 3-ին Նոյնի Կայսերական Մեծութիւնները բոլոր Օգոստոսի Զատիկների հետ և Նոյնի Կայսերական Բարձրութիւնները արժանացան ս. հաղորդութեան Սենիում գտնուած Ենդեան եկեղեցում:

ՀՈՐՈՄ.—Պրինտոնի վճել է հրաժարական տալ:

ՍՈՖԻԱ.—Իշխանը մեկնեց Մեմուտա և զրաւով հերքում են ձգնամարի մասին եղած բոլոր լուրերը:

ԱԼԺԻՐ.—մարտկոյի գիտականութիւնը նախագահին յանձնեց մի ուղեւձ, որով սուլմանը ողջունում էր Լուրէին: Գալտեան առթիւ ծախակալ Կրիկեր յայտարարեց, թէ ինքը բաղաւսր է, որ ողջունում է նախագահ Լուրէին: Նախագահը պատասխանեց, որ ինք չափազանց զգացուած է Թագաւոր Կայսրի այն բարեկամական ուշադրութիւնից որով բարեհաճել է միւս պետութիւնների գրոշակների հետ միացնել բարեկամ դաշնակից ազգի դրօշակը:

ԲԵՐԼԻՆ.—Մոսկուայի 5 միլիոնի փոխառութիւնը ծածկուած է այստեղ ապրիլի 2-ին մի քանի անգամ:

Ապրիլի 4-ից ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Միտրովիցի ուսական հիւպատոսարանի կառավարչի հեռագիրը. «Ապրիլի 1-ին հանգուցեալ հիւպատոս Զարբինայի գիտակցութեանը երկաթուղու կայարան, Սոբուն, Կ. Պոլսի և Օգոստայի վրայով 26-րդ օրով ուղարկելու համար: Տնօր յուղարկաւորութիւնը հիւպատոսարանից դուրս ելաւ առատուած ժամը 6:15-ին, որին ընկերակցում էին Պրիդլէնի միտրովիցի, 9 քահանայ, հրամանատար Սադրէյը, Ուսկիւրի և Պրիդլէնի սերը հիւպատոսները, բաղաւթիւ սպաների անական հագուստով և տեղի դայակաւոր իւր շքանքի հետ. ինչ սպայ տանում էր հանգուցեալի պատանշանները և ինք աստիճանաւոր—պաշկներ: Սրեք վաշտ գործող ողջունեց յուղարկաւորութիւնը և ապա նուագածութեամբ առաջնորդում էր յուղարկաւորութիւնը: Բացի այդ, արժանաւոր պատիւը տրւած լինելու համար, արձակուեց հինգ թիղանօթ: Դազազը ծածկուած էր հիւպատոսական դրօշակով որը տրուեց արտաքին պատերը սերբով պատուած և ճերմակ խաչը կրող վագոնի մէջ, որ մասն քահանայներ, հիւպատոսներ և Ուսկիւրի ու Միտրովիցի սերբիական պատգամաւորութիւնները: Եւրոպայում գիշտականութիւնը շարունակական պլան դրում, թէ Մակեդոնիային սեփական կառավարութիւն տրուած ժամանակ, նրա բուլղար, սերը, յոյն, վալախ բնակիչները միմիանց կուտան,—այդ ևս բողոքով են անհիմն է: Այլ և այլ աղգովութիւնների պատկանող ժակեդոնացիները շատ հանգիստ կերպով կարող են ապրել ու իրարու հասկանալ:»

ՍՈՖԻԱ.—Իշխանը այսօր առանձին յայտարարութեամբ յայտնեց ժողովրդին որ ինքն ընտանեկան գործերով զննում է արտադրական և գործերի կառավարութիւնը յանձնում միջնորդների խորհրդին: Նա գնում է Մեմուտ, ուր գտնուում են իւր երեխաները: Քիւստանիցից հաղորդում են, թէ Նոյնիցի պատերազմական գործերի միջնորդի կարգադրութեան և սահմանափակեան պահպանութեան կառավարչի խորհուրդի խառնուրդի հոգողութեան, սահմանը կատարելապէս փակ է, ոչ միայն հրաժարականների, հապա նաև մասնաւոր մարդկանց առաջ:

Կ. ՊԱՆԻՍ.—Մեծ վեղերը սերը դեպաւնի յայտնեց Դրան շնորհակալութիւնը սերը կառավարութեան բունում չէզօք ընկացել համար դէպի զրացի երկրներում տեղի ունեցած անցքերը, և յայտնեց, թէ Սերբիան ապագայում ևս կընտանի միմիայն ընկացել:

ԼՈՒԴՈՒ.—«Morn. Post»-ը Զանգահից հաղորդում է, որ 2-ինաստանի ու Սանիկայի միջև կապուելը դաշնադրութեան վերաբերումը բանակցութիւնները բողոքով ընդհատուած են: Այդ գործիւնը անաշխատ է նրանից, որ 2-ինաստանը մեծել է Միացեալ-Նահանգներին այն ձգտումները, որով նա աշխատում էր իւր ձեռքն առնել երկրի ներքին բոլոր մարտաների կառավարութիւնը:

ՄԱՅԻՍ.—Տնօր հասաւ Եդուարդ Թագաւորը:

Կ. ՊԱՆԻՍ.—«Донецк»-ը սպասում է ապ. 4-ին հիւպատոս Զարբինայի գիտակցութեանը երկաթուղու կայարանում, որտեղ մէջ խորհուրդ է ապառ համարիւող լինել և աշխատել կառավարութեան, խոստացուած ձեռքերը գործողութիւն համար: Բանդ Օտոմանը բացեց ճիւղեր Ուսկիւրի և Միտրովիցի: Պաշտօնապէս հաղորդում են, որ Հիմի վաշան Կոստովայի վիլայիթում

հաստատու է քրիստոնեաներից բաղկացած ոստիկանութիւն:

ՆՈՐ-ԴԱՐ, Ի ՊԵՏԱՍԻԱՆՆԵՐ

Կարա. պ. Ա. Յ.—Ինչ 26-րդ հերքումը և նամակը ստացել ենք և չենք հրատարակում, որովհետեւ անփութիւն մի որևէ յօդուած, նամակ կամ հերքումն տրակել մեր կամքից պէտք է կախուած լինի, այնուհետև շատ երկար է և անձնական յարձակումներ են: Կաշխատներ այլ կերպ գոհացնել ձեզ: Առատարակ ընդարձակ թղթակցութիւններ և այն անձնական վերաբերեալ շատ ենք ըստացել և մնում են անտիպ. թէ տեղի պոլիտեան պատճառով և թէ անձնական յարձակումներին շատ դժուարութեամբ կարող ենք տեղ տալ:

Խմբագիր հրատարակել՝ ՍՊԱՆԻԱՐ ՍՊԱՆԻԱՐՆԵՐ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎՐԱՑ ԱՂՆ. ԲԱՆԿԻ ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ Երեքշաբթի, ապրիլի 8-ին, Հայ դրամատիկ. խմբի գերասանները դեկլամատիւսը

Պ. Ա. Ր. Մ. Ե. Ն. Ա. Ն. Ի առջին անգամ Թիֆլիսում կընկերակցեն

Պ. ՊՈՒԼԻՔԻ ԳԵՍԵՆ Թատերախաղ 4 արար. հեղ. Էմիլ Օ. Ժիլի և Ժիլ Սուրդի թարգմ. Լ. Միլի-Եղամեանի և Արմենեանի (Comedie Française-ի ռեպրատուալից) ՄԱՐԿԻՉ ԴԵ-ՊՐԵՆԱ զերը կըկատարէ Պ. ԱՐՄԵՆԵՆ

Մասնակցում են Տ. Դուրեան—Արմենեան, պ. պ. Արմենեան Միլլոյան, Ռչտունի, Բարսեղեան, Ագեան և ուրիշներ:

Սիկրն է ճիշտ 9 ժամին երկուցեան Միշնարանի կընկերակցէ երաժշտական խումբը

Տեղերի գները սովորական են Տոմսակները վազորք կարելի ստանալ (103) Թատրոնի կասսայում 1—1

Յաղագս տալիս ի վարձու գերկային երա դիւօրէից Մայր Արուստ յիսնելիցի ու Էլմիամիկի նուանակալ է առուող եւ կըկանուող ըստ այսմ. Օսականի ի 12 մայիսի և կըկանուող ի 16 նոյն ամսոյ, Եղուարդայ ի 19 մայիսի և կըկանուող ի 23 նոյն ամսոյ և մասաւայի ի 28 մայիսի և կըկանուող ի 4 յունիսի տարուոյ: Տոմսակացող ունեւոյ դայդուիկ գերկայայ ի վարձու կարեն ենթադր ցտանել ի ժա- (101) մուն հանդերձ գրաւակաւոր: 3—2

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԻՄԵՐԵՏԻ ՀԱՅՈՑ ՎԻՃԱԿՈՒՆ ԿՈՆՍՏԱՆՈՒԼԻՆՈՅ ԱՏԵՆՈՒՄ Նշանակեալ է անուող մայիսի 9-ին տարուոյ և կըկանուող 12-ին նոյն ամսոյ վարձով տալու բոլոր Էլմիամիկալական կալուածները, որոնք գտնուում են Թիֆլիս քաղաքում: Ցանկացողները կարող են ներկայանալ նշանակեալ օրը պատշաճ գրաւակաւոր, իսկ պայմանները տեսնել նոյն կոնստանդուպի զիւանաւանը ամսն օր 9 ժամից մինչև 2 ժամն առաւօտեան, բայց կըկար- (100) կէ և տուն օրերէն: 3—2

ԺԱՄԱԳՈՐԾՆԵՐ և ԺԱՄԱՑՈՅՑ ՎԱՃԱՌՈՂՆԵՐ պարանշնէր

ԻՕՍԻՖ ՌԵՅՆԻՆԻ առևտրական տան 1903 թուի պատկերապարզ պրէյս-կուրստիւրը: Варшава, Граничная, 14. (M.) № 12362 16—12

ՍՄԱԳԻՍ ՄԱՐԿԻՆԵՆԵՐ, ՀԱՒԱՆՆԱՒԱՒ Կաճառատանը ստացուած է մեծ քանակութեամբ ընտիր տաճկական ծխախոտներ: Մեծ պահեստ թանկութեւ սիրարայի և գլա- (99) նակներին 2—2

ՍՈՎՈՐԱՅԱՆ ԱՌՈՐԵԱՅ ՀՐԱՑՈՒՄ փոքր քանակութիւններով ԳԵՄԱՆՏՈՒԹԵՆ ԲԺ. ԳՈՐՄՄԷԼԻ ԱՄԵՆ ՀԱՍԱԿԻ ԵՐԵՆԱՆՑ ԵՒ ՏԱՐԻՔՈՑ ՄԱՐԿԱՆՑ

ախորժակն աւագօրէն բաց է առնում, ոյմերն աւագօրէն բարձրացնում, ննադային սիստէմն ամրացնում: ԳՆՑ ԲՈՂՈՐ ԴԵԶՆՏՆԵՐՈՒՄ և դեկտանային ապրանքների խանութներում, Թիֆլիսում, Կովկասում ընկերութեան ապրանքների անտիւրում: Հաշտացել կըծուծները Պարսկիցէ անպատճառ (ԲՈՒ. ԿՈՐՄԱՆԻ. ԳԵՄԱՆՏՈՒԹԵՆ ԲԺ. ԳՈՐՄՄԷԼԻ հաղագր M 101083. 12—9

ԳՐԱՄԱՆՈՒՐՈՐ ԳՐԱԽԱՆՈՒՐՈՒՄ

ՅՕՆԵՐԻ ԱՌԻԹՈՎ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ԵՆ ՀԵՏԵՆԵԱՒ ՓԱՌԱԿԱԶՄ ԳՐԱՔԵՐԸ

«Արմենի երկիրը»—1 թ. 50 կ., Ահարոնեանի «Երկրները»—1 թ. 50 կ., «Գառ-կանեանի երկիրը»—4 թ. 50 կ., «Սոխակ հայաստանի»—1 թ. 70 կ., «Վտակ»—2 թ., «ՅՈՒ ԵՐԺԱՍ» Սենկեվիչի—2 թ., «Գեմալի վերջին օրերը»—Լիւստոնի—2 թ., «Փառուս» Գեթէի—2 թ., «Յարութիւն Մանուէլ» Աղայեանի—1 թ., «Փրօմօն կրտսեր» Դոգէի—1 թ. 50 կ., «Բանաստեղծութիւններ» Աղայեանի—2 թ., «Նամուս» Զիլմանդադէի 1 թ. 50 կ., «Տէրսիմ» Անդրանիկի—1 թ. 25 կ., «Նամակ-ներ ուռ նորագոյս ամուսինս»—1 թ., «Հիւսիսի Արմիք»—1 թ. 50 կ., «Հայ ա-շուրներ» 2 թ., «Մովսէս Խորենացու Հայոց Պատմութիւն» Ստեփանէի—2 թ., «Պովկասի Հայր» Երկրեանի—5 թ., «Հոսիսի ձեռագրաւոր» Պարոնեանի—1 թ. 50 կ., «Մի մանկական հոգու պատմութիւն»—1 թ. 50 կ., «Գառաւաղիկ» Պառնեանի—1 թ. 80 կ., «Յունեան» Պառնեանի—1 թ. 50 կ., «Գրպանի Այալաս հայր Երեմեանի»—1 թ. 75 կ., «Խորտակուած կեանք» Մանուէլեանի—1 թ. 50 կ., «Մարդ եմ էրէրս»—1 թ. 50 կ., «Հայկական տպագրութիւն» երկու հատար Լէօի—4 թ., «Ստեփանեան Նապարեան» Լէօի—2 թ., «Յովսէփ Արղունեան»—Լէօի—1 թ., Գեղարքունտական արլում հայ գործիչներ, կապմով 4 թ., «Ուրանի» աստղագիտական վէպ Փլամարտի, թարգ. Յ. Առաքելեանի 2 թ., «Գեղունի» փառակազմ 3 թ., «Հիւսիս քուշան» Առաքելեանի 1 թ. 50 կ.

Նոյն տեղը վաճառում են ուսուցիչ և հայերէն մանկական պատկերապարզ գրքեր:

Գրմիլ՝ Книжный магазинъ «Гуттенбергъ» Г. Галустьян (104) 2—1

ԲՐՈՎԱՐ ԵՒ ԸՆԿ., Հ. Ն. Ա. Ր. Ո. Ղ. Ն. Ս. Ր. «ՄԱՂԻԿՆԵՐԻ ՕՂԵԿՈՒՄՆԻ» ՀԵՏԵՆԵԱՒ ՀՈՏԵՐ ՈՒՆԵՑՈՂ՝ «Գերարդուկայա սիրեն», «Վանդալ», «Ռեկեդա», «Վիօլետ», «Զիպր», «Յիւս-Նարոնի», «Վոդեանայա լիլիա», «Օպպո-նակ», «Հեկիտարուր», «Հիպոլիտ», «Սվեթլե սինո» և այլն:

ՊԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՒՐՈՐ ԳՐԱԽԱՆՈՒՐՈՒՄ Մեծ Բանակութեամբ բազմաթիւ ամենակատարելագործուած գրամփոփներ: Անաղին Բանակութեամբ պատմիկ յայտնի և երեկի երգիչ-ների ուս, հայ, վրացի, թիւրք, պարսիկ, լեհացի, ֆրանսիացի, անգլիացի, իտալացի, գերմանացի և այլն: Պատկերներ ընտրութեան ժամանակ, ինքուրում ենք ուշադրութիւն դարցնել մեր գործարանի «հեղափոխութիւն» կնիքի վրայ, առանց այդ բանին պատմիկը անպայման կըզո՞ են: Ընկերութեան պահեստին հետ կայ յատուկ գործարան, որտեղ, հարկ պահանջած վէջերում ուղղում են գրամփոփները: Գրամփոփների կանոնաւոր բանիւն մասին, երեք տարուայ համար երաշխաւորութեան թուրով է արուում: Ապրանքը փաթեթելու և կապելու ծախքը մտադրին հաշուին է: Ապարանքների առաքումը մինչև բոլոր երկաթուղիների կայա-րանները (նոյնպէս և ամառուայ ամփոփներին) նաւահանգիստները) ըն-կերութիւնը իւր հաշուով է անում: Պատուով առաքման ծախքի կէտը «Գրամփոփն» ընկերութիւնը իւր վրայ է առնում: Կրակի օրերը խանութը փակ է իսկ միւս օրերը առաւօտեան ժամը 8-ից մինչև երեկոյեան ժամը 9-ը բաց: ՊԱՄԱՆԱՆՏԵԼ ՊԱՏԿԱՆՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՆՈՒՐՆԵՐ Մեծ բուով առնողներին ուղարկում է ըստ պահանջանի նոր Պրէյս-կուրստիւրներ (75) 30—9